

Inovativnost in ustvarjalnost

Od ideje do njene uresničitve (do poslovnega modela)

XIX. strokovni posvet pomočnikov ravnateljev
Inovativnost, ustvarjalnost in vloga pomočnikov ravnateljev
7. in 8. marec 2017, Portorož

Dr. Amalija Žakelj,
Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta

Poudarki iz vsebine

- ❖ Inovativnost in ustvarjalnost v vrtcu in šoli.
 - Izvor ideje (notranji in zunanji vplivi).
 - Razvoj ideje (s spodbujanjem ustvarjalnosti in inovativnosti kot tudi s strukturiranimi tehnikami ter strategijami).
 - Od ideje do njene uresničitve (poslovni model).

Izhodišče

(Povzeto iz z vabila posveta)

Inovativnost in ustvarjalnost sta ključni za uspešno delovanje organizacij in tudi vseh nas, zato ju je treba pri mladih spodbujati na vseh področjih.

Vloga vzgojiteljev in učiteljev: oblikovanje učnih okolij, ki spodbujajo povezovanje in sodelovanje na vseh ravneh, aktivno vključevanje otrok, učencev in dijakov v učni proces ter njihovo odgovornost za učenje in dosežke.

Vloga ravnateljev in pomočnikov ravnateljev: aktivno spodbujanje vzgojiteljev/učiteljev pri razvijanju inovativnosti in ustvarjalnosti pri mladih.

»Kreativnost zahteva pogum, da se nehamo oklepati gotovosti.« Erich Fromm

Izhodišče: Samoiniciativnost in podjetnost (Evropska komisija, Evropski referenčni okvir, 2007)

Samoiniciativnost in podjetnost pomeni sposobnost posameznika za uresničevanje svojih zamisli. Vključuje:

- ustvarjalnost,**
- inovativnost in**
- sprejemanje tveganj ter**
- sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseganje ciljev.**

Ta sposobnost je pomoč posameznikom:

- v njihovem vsakdanjem življenju in v družbi,
- na delovnem mestu pri razumevanju ozadja njihovega dela in izkoriščanju priložnosti,
- je podlaga za bolj posebne spretnosti in znanje, ki ga potrebujejo tisti, ki ustanavljajo socialne ali gospodarske dejavnosti ali k temu prispevajo.

Izhodišče: Zakonodajni vidik

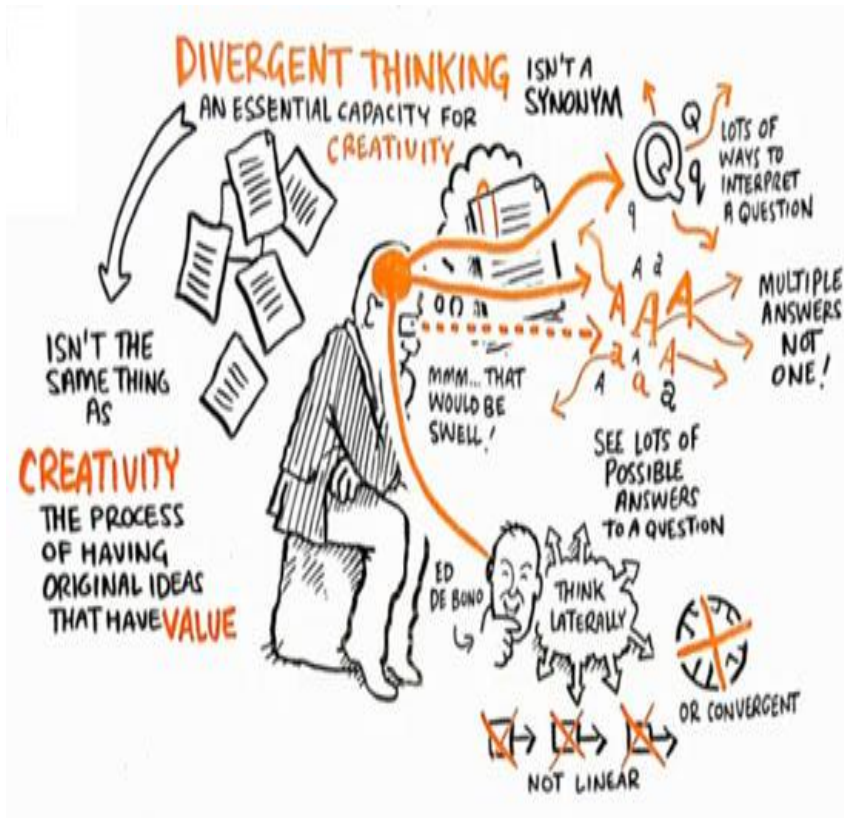
Razvijanje ustvarjalnosti se pojavlja v različnih normativnih aktih:

- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanju 2011 (2.člen),
- Zakon o vrtcih 2010 (4. člen),
- Zakon o osnovni šoli 2010 (2.člen) in
- strateških dokumentih (npr. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011).

V omenjenih dokumentih se razvijanje ustvarjalnosti pojavlja kot splošni cilj, ki ga je potrebno uresničiti pri celotni populaciji.

Na ta način pojem ustvarjalnosti izgublja klasičen pomen, ki bi bil rezerviran le za znanstvenike in umetnike, in postaja pomembna veščina v sodobni družbi.

Spodbujanje inovativnosti in ustvarjalnosti ?

<https://www.google.si/search>

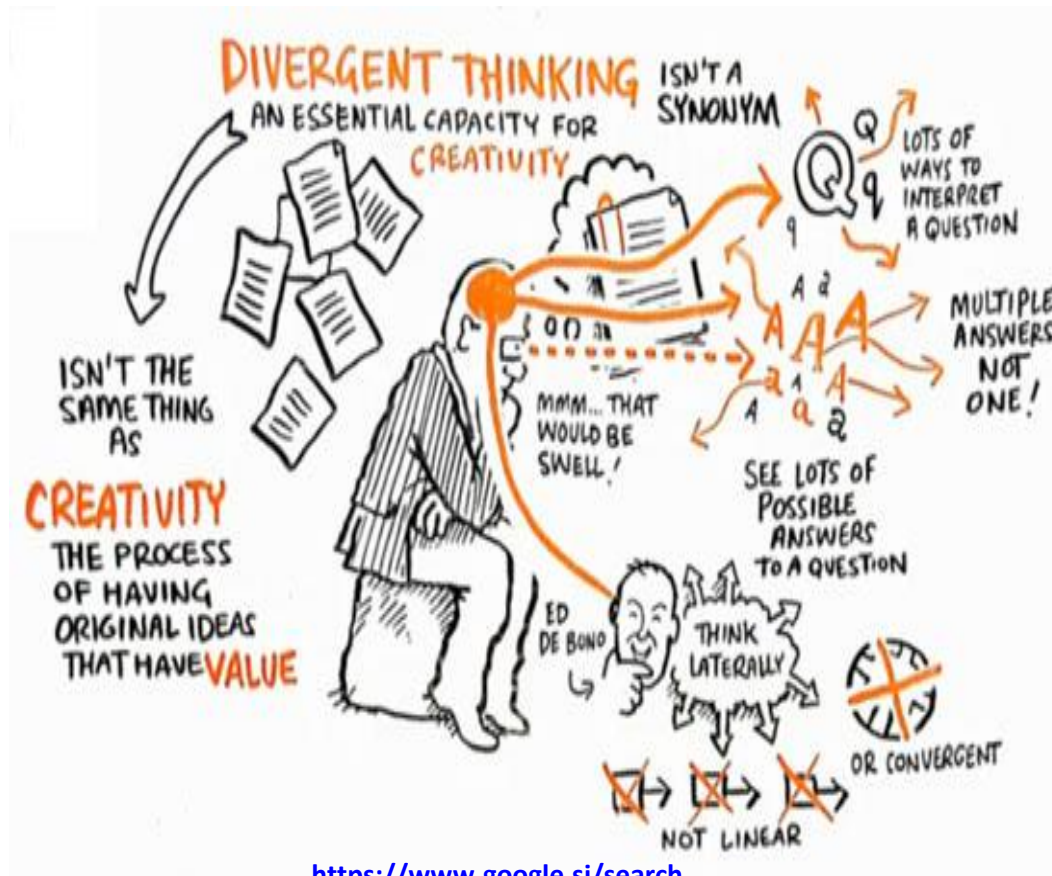

"I expect you all to be independent, innovative, critical thinkers who will do exactly as I say!"

<https://www.google.si/search>

Spodbujanje inovativnosti in ustvarjalnosti

Spodbudno učno okolje ustvarja:

- priložnosti za razvoj kritičnega mišljenja, samorefleksije in samouravnavanja, ustvarjalnosti, proaktivnega vedenja »od ideje do uresničitve« itd.;

Spodbujanje inovativnosti in ustvarjalnosti

Spodbudno učno okolje ustvarja:

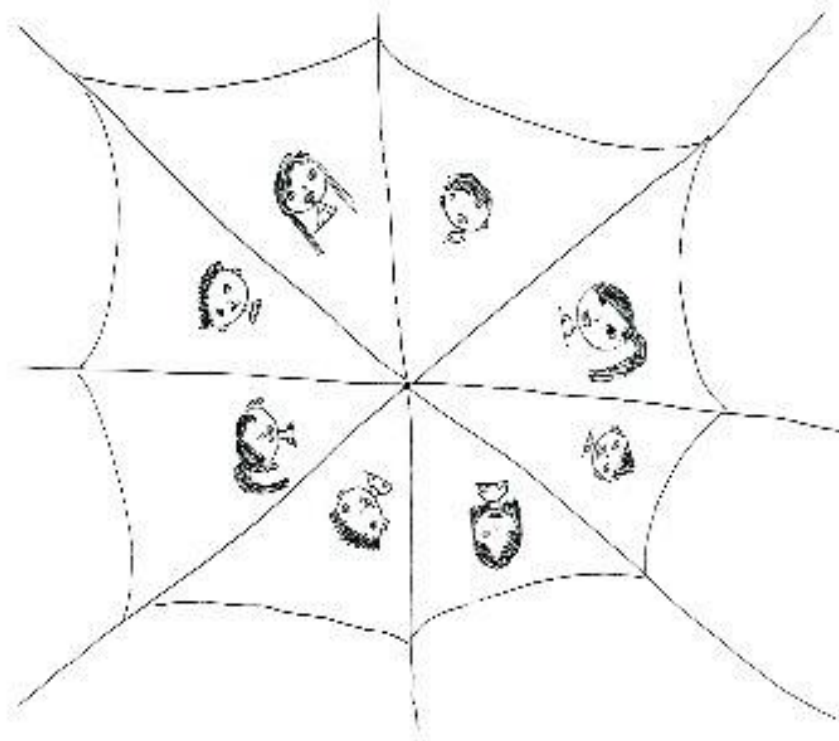

<https://www.google.si/search>

- priložnosti za sodelovaje vseh deležnikov v vrtcu/šoli: s spodbujanjem razvoja sodelovanja in komuniciranja;

Spodbujanje inovativnosti in ustvarjalnosti

Spodbudno učno okolje ustvarja:

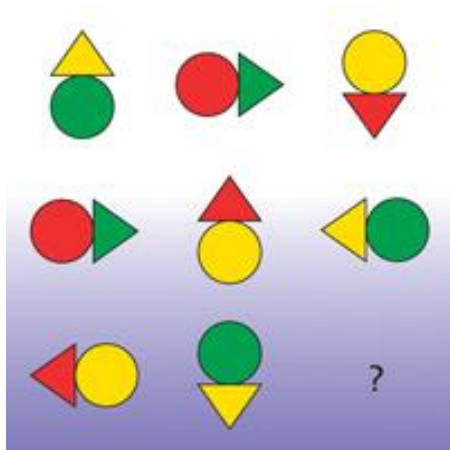

<https://www.google.si/search>

- priložnosti za spoznavanje praks razvijanja samoiniciativnosti in podjetnosti v mreži vrtcev/šol in v drugih sorodnih inštitucijah in državah.

Spodbujanje inovativnosti in ustvarjalnosti

Spodbudno učno okolje ustvarja priložnosti za:

- **vseživljenjsko učenje**, za razvoj inovativnosti in ustvarjalnosti v **vseh disciplinah** učenja in za vse oblike izobraževanja in usposabljanja;
- razvoj inovativnosti in ustvarjalnosti za **vse učence** (na ravni osebnega razvoja, aktivnega državljanstva, socialne vključenosti in zaposljivosti).

***Spodbujanje inovativnosti in ustvarjalnosti
Od ideje do njene uresničitve***

Invencijsko-inovacijska veriga

*Ideja - zamisel, navdih,
inspiracija*

Invencija

*Invencija predstavlja idejo, opis
ali model za novo ali izboljšano
sredstvo, proizvod, proces ali
sistem. (Devetak, 1980)*

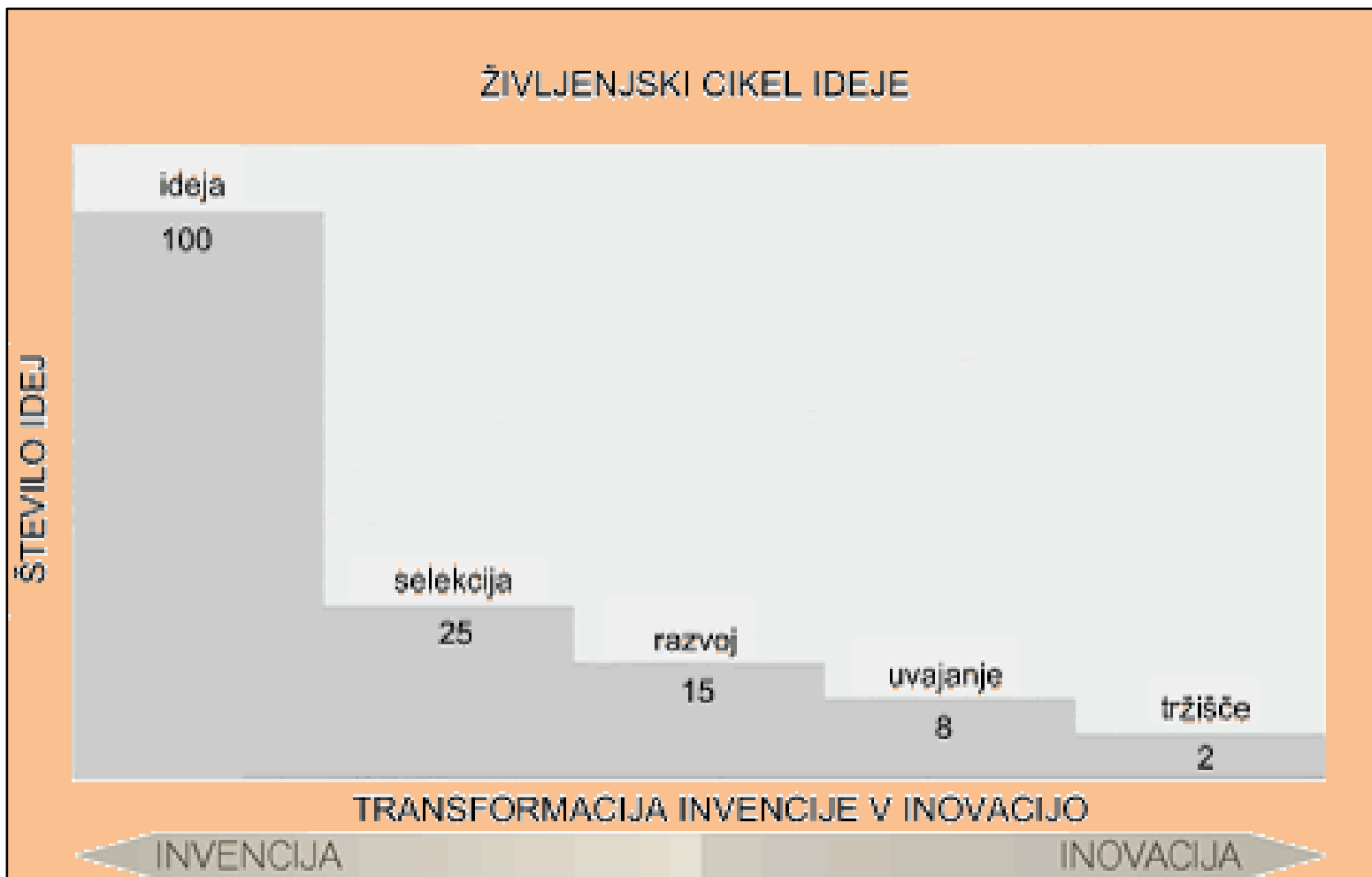
Inovacija

Ustvarjalnost

Ustvarjalnost je miselni proces ustvarjanja novih idej ali poustvarjanje nove celote iz idej, ki že obstajajo.

*Znanstveniki se ne morejo zediniti, **ali je bistvo ustvarjalnosti reševanje ali odkrivanje problemov.** (Milena Mileva BLAŽIĆ, 2003).*

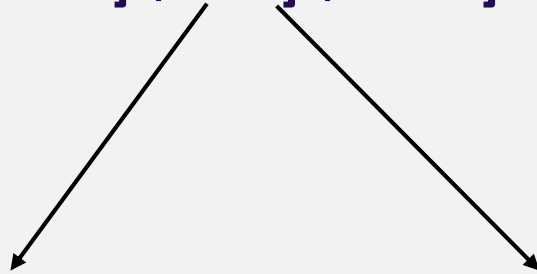
Od ideje do uspešne tržne realizacije je dolga pot

Slika: Življenjski cikel ideje, B. Likar, <http://www.inovativnost.net/sola/3.asp>

Kaj vpliva na ustvarjalnost?

- **Divergentno razmišljanje**
- Usklajevanje **divergentnega in konvergentnega** mišljenja
- **Predhodno znanje, učenje, izkušnje**

spodbujevalno

(lahko tudi) **zaviralno**

- **Neodvisnost v mišljenju:** "večni dvomljivci"
- **Pozitivna samopodoba in zaupanje vase**
- **Notranja motiviranost** (ki izvira iz radovednosti) in **vztrajnost** (kar je osebna značilnost)
- **Inteligentnost:** nujen, a ne zadosten pogoj
- **Okolje:** lahko spodbuja ali zavira ustvarjalno mišljenje

Analiza osebnostnih lastnosti, ki so potrebne za ustvarjalnost (povzeto po Hozjan, 2014):

- **Intelligentnost:** Ustvarjalne osebe dosegajo nadpovprečne rezultate (Glogovec in Žagar 1992), vendar pa se je potrebno zavedati, da **intelligentnost sama po sebi ne pomeni ustvarjalnosti.**

Analiza osebnostnih lastnosti, ki so potrebne za ustvarjalnost (povzeto po Hozjan, 2014):

- **Inteligentnost:** Ustvarjalne osebe dosegajo nadpovprečne rezultate (Glogovec in Žagar 1992), vendar pa se je potrebno zavedati, da **inteligentnost sama po sebi ne pomeni ustvarjalnosti.**
- **Divergentno mišljenje:** Pečjak (1987) poudarja, da je za ustvarjalnost potrebno **usklajevanje divergentnega in konvergentnega mišljenja**, ki ima ključno vlogo pri vrednotenju ustvarjalnega dosežka.

Analiza osebnostnih lastnosti, ki so potrebne za ustvarjalnost (povzeto po Hozjan, 2014):

- **Intelligentnost:** Ustvarjalne osebe dosegajo nadpovprečne rezultate (Glogovec in Žagar 1992), vendar pa se je potrebno zavedati, da **intelligentnost sama po sebi ne pomeni ustvarjalnosti.**
- **Divergentno mišljenje:** Pečjak (1987) poudarja, da je za ustvarjalnost potrebno **usklajevanje divergentnega in konvergentnega mišljenja**, ki ima ključno vlogo pri vrednotenju ustvarjalnega dosežka.
- **Odprtost duha:** **Vzdržuje se prenagljenih sodb; nima potreb po obrambi**, ker ne dojema izkušenj kot ogrožajoče; **miselna neodvisnost; odprtost za nove izkušnje.**

Analiza osebnostnih lastnosti, ki so potrebne za ustvarjalnost (povzeto po Hozjan, 2014):

- **Inteligentnost:** Ustvarjalne osebe dosegajo nadpovprečne rezultate (Glogovec in Žagar 1992), vendar pa se je potrebno zavedati, da **inteligentnost sama po sebi ne pomeni ustvarjalnosti.**
- **Divergentno mišljenje:** Pečjak (1987) poudarja, da je za ustvarjalnost potrebno **usklajevanje divergentnega in konvergentnega mišljenja**, ki ima ključno vlogo pri vrednotenju ustvarjalnega dosežka.
- **Odprtost duha:** Vzdržuje se prenagljenih sodb; nima potreb po obrambi, ker ne dojema izkušenj kot ogrožajoče; miselna neodvisnost; odprtost za nove izkušnje.
- **Radovednost:** **Izzovejo jo novost predmeta ali pojava, presenečenje, sprememba,** nesmiselnost, neskladje, kompleksnost, negotovost, medtem ko monotonija radovednost »ubija« (Marentič Požarnik 2003).

Analiza osebnostnih lastnosti, ki so potrebne za ustvarjalnost (povzeto po Hozjan, 2014):

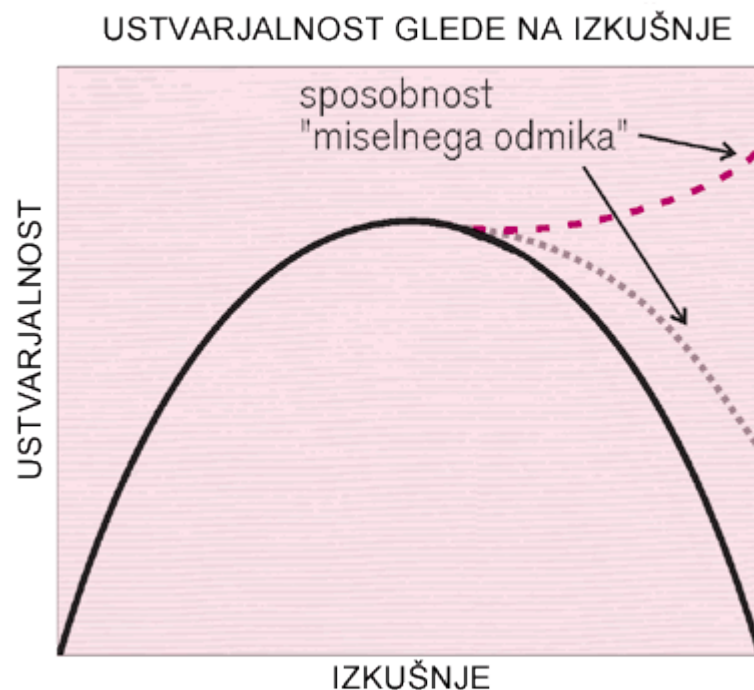
- **Inteligentnost:** Ustvarjalne osebe dosegajo nadpovprečne rezultate (Glogovec in Žagar 1992), vendar pa se je potrebno zavedati, da **inteligentnost sama po sebi ne pomeni ustvarjalnosti**.
- **Divergentno mišljenje:** Pečjak (1987) poudarja, da je za ustvarjalnost potrebno **usklajevanje divergentnega in konvergentnega mišljenja**, ki ima ključno vlogo pri vrednotenju ustvarjalnega dosežka.
- **Odprtost duha:** Vzdržuje se prenagljenih sodb; nima potreb po obrambi, ker ne dojema izkušenj kot ogrožajoče; miselna neodvisnost; odprtost za nove izkušnje.
- **Radovednost:** Izzovejo jo novost predmeta ali pojava, presenečenje, sprememba, nesmiselnost, neskladje, kompleksnost, negotovost, medtem ko monotonija radovednost »ubija« (Marentič Požarnik 2003).
- **Humor:** Pečjak (1987) izpostavlja izrazito **korelacijo med ustvarjalnostjo in humorjem** ter duhovitimi odgovori.

Analiza osebnostnih lastnosti, ki so potrebne za ustvarjalnost (povzeto po Hozjan, 2014):

- **Inteligentnost:** Ustvarjalne osebe dosegajo nadpovprečne rezultate (Glogovec in Žagar 1992), vendar pa se je potrebno zavedati, da **inteligentnost sama po sebi ne pomeni ustvarjalnosti**.
- **Divergentno mišljenje:** Pečjak (1987) poudarja, da je za ustvarjalnost potrebno **usklajevanje divergentnega in konvergentnega mišljenja**, ki ima ključno vlogo pri vrednotenju ustvarjalnega dosežka.
- **Odprtost duha:** Vzdržuje se prenagljenih sodb; nima potreb po obrambi, ker ne dojema izkušenj kot ogrožajoče; miselna neodvisnost; odprtost za nove izkušnje.
- **Radovednost:** Izzovejo jo novost predmeta ali pojava, presenečenje, sprememba, nesmiselnost, neskladje, kompleksnost, negotovost, medtem ko monotonija radovednost »ubija« (Marentič Požarnik 2003).
- **Humor:** Pečjak (1987) izpostavlja izrazito **korelacijo med ustvarjalnostjo in humorjem** ter duhovitimi odgovori.
- **Socialna kompetentnost:** Jurčova (v Opaka 2008: 85) izpostavlja, da so **visoko ustvarjalni ljudje socialno bolj kompetentni**. Pogumnejši so v **izražanju, imajo visoke neverbalne socialne sposobnosti in zato holi raznolike socialne interakcije**.

Povezanost izkušenj in ustvarjalnega dela

Povezava med izkušnjami in ustvarjalnostjo. **Zelo velike izkušnje zmanjšujejo ustvarjalnost.** Ker so vzrok miselni okvirji zaradi velikega znanja in izkušenj, je možno z '**miselnim odmikom**' od utečenega načina razmišljanja ohranjati nivo ustvarjalnosti.

(Likar, 1998).

Spodbujanje ustvarjalnosti

Faktorji USTVARJALNOSTI

(Guilford, Hargreaves)

Fluentnost

Odkrivanja velikega števila rešitev
(fluentnost besed, idej, asociacij in izražanja).

Fleksibilnost

Odkrivanja različnih, a hkrati primernih oziroma smiselnih idej.

Izvirnost

Odkrivanje in produciranje novih, nenavadnih in domiselnih idej ali rešitev, ki so redke.

Elaboracija

Izdelava načrta dela ali ubeseditve ideje s podrobnostmi.

Kako do idej?

Kombinacija idej

Eduard Haas, 1920

Preoblikuj obstoječo idejo

1980, Dietrich Mateschitz

Ideje prinesem od drugod in jih prilagodim okolju

Proti lastnemu prepričanju.
Ravnati drugače kot konkurenca.

gospod Swatch, Nicolas Hayek

Od ideje do trajnostnega razmišljanja (usmerjeno v prihodnost)

RAZVOJ IDEJE

1. Zaznavanje idej.
2. Spodbujanje ustvarjalnosti (iz notranjih in zunanjih vplivov).
3. Razvoj ideje.

„POSLOVNI“ MODEL

Poslovni model je konceptualna smer ideje in ključni element poslovnega načrta.

1. Ugotoviti vrednost, ki jo bo izdelek/storitev imel/a za ustanovitelje in za stranke.
2. Določiti strukturo vrednostne verige.
3. Model dobičkonosnosti
4. Določiti družbeno in ekološko senzibilnost.

Kateri problem vidite?
Katere priložnosti?

Problem: onesnaževanje s plastičnimi vrečkami,

Priložnost: večkrat uporabne vrečke, škatle...

Problem: prevelika količina
odvržene hrane, ostanki hrane

Priložnost: predelava, hranjenje ..

Spodbujanje ustvarjalnosti

Vsakdanja ustvarjalnost

- Razmislite o različnih načinih uporabe vsakdanjih predmetov in zapišite ideje.
- Dodajte še druge vsakdanje predmete, ki se jih spomnite.

a) Steklenica za vodo

a) Stol

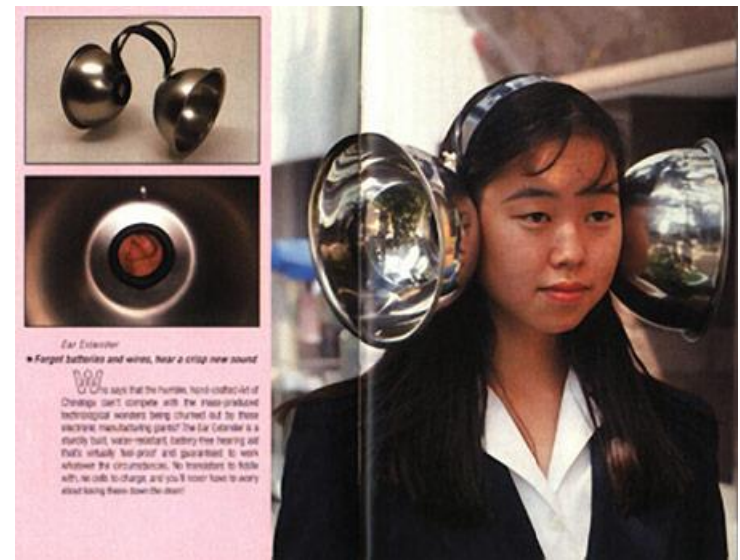

featured on [CLICKYPIX.com](https://www.clickypix.com)

a) Lonček za kavo

Vsakdanja ustvarjalnost

Razvoj ideje

Ekstravertni umetniki in znanstveniki v večji meri ustvarjajo pod vtisom družbenih potreb, **introvertni** pa so precej bolj neodvisni od pritiskov družbe in ustvarjajo bolj iz lastnih, notranjih pobud (Anton Trstenjak).

Sanje
postanejo
resničnost

Lionel Messi Source Sportmagazin

Hobi
postane
služba

Source VCM / Niki Wagner

Preoblikuj
obstoječo
idejo

Source Wikimedia Foundaton

Rešiti
avtentični
problem

Source Paul Langrock Agentur Für Erneuerbare Energie

Kombinacija
idej

← notranja motivacija

zunanja spodbuda →

Razvoj (poslovne) ideje

Pristopi za razvoj ideje

Do nove ideje z uporabo *sistematičnega pristopa*
(npr. morfološka matrika)

Do nove ideje z metodo „*brainstorming*“

Razvoj poslovnih idej *na osnovi vprašanj*

Preverjanje *poslovnih idej*

Do nove ideje z uporabo sistematičnega pristopa

Morfološka matrika

Morfološka matrika: analitični pristop, s pomočjo katerega je z omejenim časom in informacijami mogoče najti dobro rešitev. Na primer, delate v pohištveni industriji in radi bi razvili nov stol.

Morfološka matrika spodaj uporablja naslednje korake in strukturo.

1. korak: Prva analitična stopnja: problem razdeli na dimenzije
2. korak: Druga analitična stopnja: za vsako dimenzijo zberi čim več variacij
3. korak: Sintetična faza: z združitvijo variacij (glej strukturo linij), je mogoče razviti idejo.

Do nove ideje z uporabo sistematičnega pristopa

Morfološka matrika

Morfološka matrika je hevristična metoda in analitični pristop.

Na primer, delate v pohištveni industriji in radi bi razvili nov stol.

1. korak: Prva analitična stopnja: problem razdeli na **dimenzije**

2. korak: Druga analitična stopnja: za vsako dimenzijo zberi čim več **variacij**

3. korak: Sintetična faza: **združitev variacij**.

Dimenzija	Variacije							
Število nog	0	1	2	3	4	5	100	
Material	les	steklo	plastika	papir	kovina	usnje	kamen	ratan (palma)
Višina v cm	0	10	20	35	50	70	100	200
Oblika	okrogla	štirikotna	pravokotna	ovalna	žoga			
Barva	bela	modra	rdeča	zelena	črna	naravna	roza	srebrna

Metoda „brainstorming“

Najprej prepoznaš tržno priložnost, nato razviješ ideje
Izvedite brainstorming vaših idej.

Situacija	Poslovna ideja
Cene goriv se podvojijo.	
V soseščini se je zaprla trgovina z zelenjavo.	
Odstotek zaposlenih žensk se poveča.	
Razvije se material, ki je narejen iz sončnih celic.	

Razvoj poslovnih idej na osnovi vprašanj

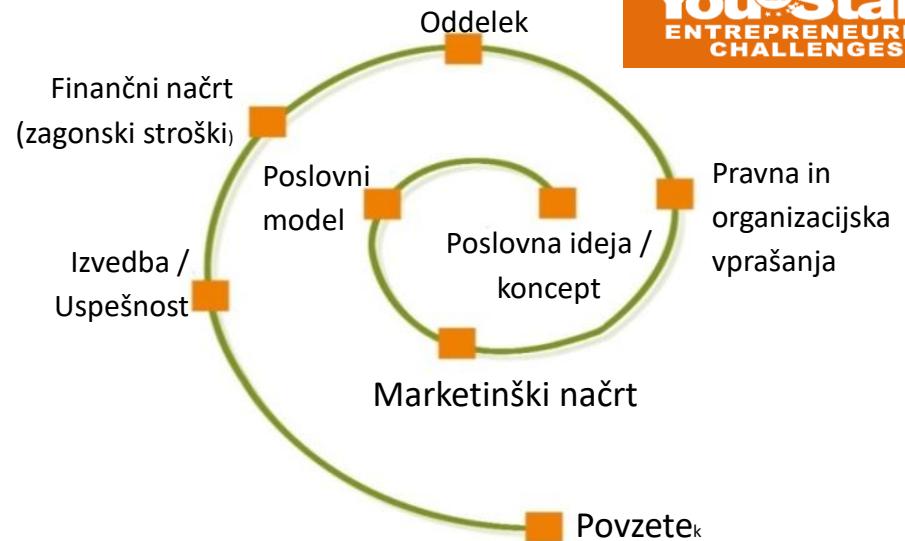
- Je kaj, kar te v bližnji okolici moti?
- Kateri izdelek ali storitev bi ta problem rešil?
- Poskušaj se spomniti na zadnji dopust.
- Kateri izdelek ali storitev tam ni obstajal in se ti običajno zdi nujen?
- Razmisli o negativni spremembi, ki se je zgodila v tvoji soseski.
- Razmisli o možnih rešitvah kot potencialnih tržnih idejah.
- Poslovno idejo s pomočjo kontrolnega seznama preglej še z eno osebo in svojo vrednotenje podpri z razlogi.
- Je tvoja poslovna ideja dovolj legitimna, da se nadaljno delo na njej splača?

Preverjanje poslovnih idej

Kontrolni seznam za preverjanje idej za poslovne priložnosti

	Da	Ne	Razlog
Je zanimivo za stranke?			
Bo to delovalo v tvojem poslovnem okolju?			
Ustvarja situacijo na trenutnem trgu priložnost za izvedbo?			
Imaš znanja in sredstva za izvedbo ideje?			
Če nimaš znanja ali sredstev, poznaš koga, ki jih ima in bi z njim želel delati?			
Lahko izdelek ali storitev strankam ponudiš po privlačni ceni in kljub temu ustvariš dobiček?			

B Razvoj poslovnega modela

Kaj je poslovni model?

Poslovni model je konceptualna smer ideje in ključni element poslovnega načrta.

Namen poslovnega modela:

- razviti trajnostni poslovni **model za idejo**
- razmisliti o različnih načinih, kako bi idejo **uresničili**
- idejo analizirati z **vidika nosilcev** interesov

Primer: „Naredite kaj dobrega“

Skupina prijateljev je dobila idejo.

Odločili se so, da bodo delali pijačo iz celih sadežev, ki bo dobrega okusa in zdrava.

Trajnostni poslovni model se osredotoča vsaj na

1. Prvi korak: ugotoviti **vrednost**, ki jo bo izdelek imel za ustanovitelje in za stranke.
2. Drugi korak: določiti **strukturo vrednostne verige**
3. Tretji korak: določiti model **dobičkonosnosti**
4. Četrty korak: določiti **družbeno in ekološko senzibilnost**

Trajnostni poslovni model se osredotoča vsaj na 4 vidike

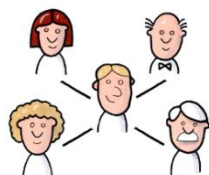
Predlog vrednosti

Kakšno vrednost ima
... za ustanovitelja?
... za stranke?

Struktura vrednostne verige

Kako podjetje zagotavlja vrednost?

Kako in kdo ponuja storitev?
Kako storitev doseže stranke? (Ključna beseda: prodaja)

Model dobičkonosnosti

Kako je z izbranim načrtom izvedbe mogoče ustvariti dobiček?

Družbena in ekološka senzibilnost

Kakšno družbeno in ekološko odgovornost nosi podjetje?

Socialna, ekološka in vodstvena senzibilnost

100 % naravne
pijače

sestavine s
pravičnim delom

Okolju prijazne

Trajnostno
pakiranje

Delitev
dobička

Caritas
& You

Trajnostna
predelava

Razvoj lastnega poslovnega modela

- Oblikujte idejo/problem in
- izdelajte trajnostni poslovni model za uresničitev ideje/rešitev problema.

Namig: Kot izhodišče lahko uporabite svojo idejo/svoj problem ali pa za izhodišče izberite enega od problemov:

- otroci v našem vrtcu/učenci naše šole niso dovolj telesno aktivni;
- otroci v našem vrtcu/učenci naše šole izhajajo iz zelo heterogenih domačih okolij (spodbudnih in nespodbudnih domačih okolij).

D Napšite svoj trajnostni poslovni model

Struktura vrednostne verige

Predlog vrednosti

 Model dobičkonosnosti

Družbena in ekološka
senzibilnost

Alternativno razmišljanje

Predstavite poslovni model

Oblikujte idejo/problem
in oblikujte poslovni
model

Uporabite shemo
trajnostnega
poslovnega
modela

Predstavite vaš
poslovni model

